

המלחמה בטרור

טורקיה נלחמת בטרור זה יותר מ־30 שנה. בפרק הזמן הזה היו לה אבדות כבדות, והמחיר הכלכלי של המלחמה היה גבוה. גם מדינות אחרות צריכות להיות מוכנות לשלם את מחיר המלחמה בטרור*

הפיגוע במגדלי התאומים ב־11 בספטמבר 2001
ארגוני הטרור השיגו את האמצעים ואת היכולת לתקוף
בכל עת ובכל מקום על פני כדור הארץ

גנרל אילקר בשבוג
הרמטכ"ל של צבא טורקיה

*הרצאה שנשא גנרל אילקר בשבוג, הרמטכ"ל של צבא טורקיה, בפתח הכנס השלישי על טרור גלובלי ושיתוף פעולה בין־לאומי שנערך באנקרה במרס 2010. להרצאה האזינו מפקדי צבאות מהעולם ובהם הרמטכ"ל רא"ל גבי אשכנזי

"הביטחון החדש"

מפקדים, קוראים,

בחרתי להביא בפניכם את תמצית סקירתו של עמיתי, רמטכ"ל צבא טורקיה, גנרל אילקר בשבוג, שאותה הציג ב־15 במרס 2010 במסגרת כנס של נאט"ו שנערך באנקרה ושהוקדש לטרור הבין־לאומי.

הסקירה מדגישה את חשיבותו של שיתוף הפעולה הבין־לאומי במאבק בטרור ומשקפת את הניסיון הרב שנצבר בטורקיה במשך עשרות שנות מלחמה בטרור - בעיקר נגד ארגון המחתרת PKK.

לטורקיה - בהיותה חברה בנאט"ו ומדינה מוסלמית גדולה וחשובה שלה גבולות משותפים עם סוריה, עם עיראק ועם איראן - יש חשיבות אסטרטגית רבה לביטחון האזורי ולסוגיית המים באזור.

בין צה"ל לצבא טורקיה קיימים קשרים ביטחוניים וצבאיים המתנהלים באמצעות נספחים צבאיים המוצבים בשתי המדינות, ביקורים הדדיים, תרגילים משותפים ודיאלוג שוטף בתחומים רבים.

השתתפתי בכנס באנקרה שבו נשא גנרל אילקר בשבוג את הדברים המובאים בפתח הגיליון הזה. אני בטוח כי יש בהם כדי להעשיר את הידע של כולנו ולחזק בקרבנו את המודעות לחשיבותו של שילוב הידיים במאבק נגד הטרור באשר הוא.

גבי אשכנזי, רב־אלוף

ראש המטה הכללי

סיוון התש"ע

יוני 2010

שינויים מרחיקי לכת התרחשו במערכות הביטחון במזרח התיכון ובעולם כולו מאז תמה המלחמה הקרה. לדעתי, עדיין לא עשינו את המהפך המחשבתי הראוי כדי לנתח לעומק את השינויים האלה ול־מצוא תשובות הולמות למצב החדש.

בעולם של היום נמוכה מאוד הסבירות לפרוץ מלחמה גדולה בין המעצמות, אולם קונפליקטים אזוריים עדיין נמשכים, ובני אדם רבים נהרגים בהם.

ניתן לטעון שהסיכונים והאיומים שהפכו לאתגרים ביטחוניים - במיוחד לאחר קריסתו של העולם הדו־קוטבי - לבשו צורה אסימטרית יותר מאשר צורה סימטרית. האיומים הגדולים ביותר שעיימם אנו מתמודדים כיום הם אלימות וטרור שמאחוריהם עומדים רעיונות קיצוניים. הטרור מאיים על הערכים האנושיים האוניברסליים: דמו־קרטיה, חירויות, זכויות אדם, ובהן הזכות לחיים. מדובר בערכים שהם תוצרים של מאמצים אדירים ושל הקרבה עצומה שנמשכו מאות שנים. ארגוני הטרור השיגו את האמצעים ואת היכולת לתקוף בכל עת ובכל מקום על פני כדור הארץ. מהבחינה הזאת, גם הביטחון בעולם של היום עבר תהליך של גלובליזציה. בחינה של תפיסות הביטחון העכשוויות סללה את הדרך להבנת "הביטחון החדש".

המונח "ביטחון חדש" מצביע באופן כללי על הרחבתה של תפיסת הביטחון כך שהיא עוסקת בספקטרום רחב יותר של איומים. האיומים החדשים האלה כוללים - נוסף על הטרור ועל סיכונים צבאיים - סכנות כמו אי־שוויון כלכלי, אי־צדק, זיהום סביבתי, הידלדלותם של משאבי הטבע, עימותים אתניים, הגירה, הברחות, ובכלל זה הברחות סמים, ואבטחת הצינורות וקווי המתח שבאמצעותם מוזרמת האנרגיה.

אולם "הביטחון החדש" אינו רק עניין של הרחבת האג'נדה. האג'נדה המורחבת היא תוצאה של אימוץ בפועל של "הביטחון החדש". ביטחון הוא יישות הוליסטית. מנקודת ראות פילוסופית מדובר ביוזמת התחדשות כללית שמטרתה היא להציב את הצרכים האנושיים במוקד "הביטחון החדש" ובמוקד התפיסות הביטחוניות והיישומים שלהן. השינוי הזה בגישה הביטחונית משקף אימוץ של תפיסה יותר הוליסטית שאליה קשורים הממדים הצבאיים של הביטחון וכן כל שאר הממדים האחרים.

עם זאת אי־אפשר לטעון שתפיסת הביטחון החדשה הזאת, שמציבה את האדם במרכזה, ממעיטה בחשיבות של ביטחון המדינה. כאשר בוחנים היום את המדינות שמזינות את הטרור ונותנות לו מחסה, מתברר שאלה מדינות כושלות שיש להן ממשלים לא יעילים.

אופיו הגלובלי והעל־לאומי של הטרור מחייב שיתוף פעולה בין־לאומי. יהיו מקורותיו ומטרותיו אשר יהיו - הטרור הוא שילוב של כל הפעולות הבלתי אנושיות שאין להן שום הצדקה. הטרור הוא אכן בלתי אנושי וחסר רחמים. בין האורחים שלנו היום נמצא מפקד קורפוס 11 של המדינה האחות הידודה שלנו פקיסטן. הייתה לי הזדמנות לפגוש את לוטננט־גנרל מוחמד מסעוד אַסלאם ב־14 באוקטובר 2009 בעת

תוצאותיה הקטלניות של פעולת טרור באיסטנבול
טורקיה נלחמת נגד ארגון הטרור PKK (מפלגת הפועלים הכורדית) זה יותר מ-30 שנה

כול, עלינו להתייחס לטרור כאל תופעה ולאחר מכן עלינו להבין כיצד, היכן ובאילו תנאים היא פורצת. עלינו לנתח את דרך המחשבה של הטרוריסטים.

כן יש להבין היטב את הקשר ואת ההבדלים בין לחימה בטרור לבין לחימה בארגוני הטרור ובטרוריסטים.

לחימה בטרור היא מכלול הפעילויות שאותן מנהלות מדינות הן

יש להבין היטב את הקשר ואת ההבדלים בין לחימה בטרור לבין לחימה בארגוני הטרור ובטרוריסטים

במקביל והן בשיתוף פעולה זו עם זו בתחומי הביטחון, הכלכלה, והת-עמולה וכן בתחומים חברתיים-תרבותיים ובתחום היחסים ביניהן. הפעילויות האלה משלימות זו את זו ולעיתים אף מחזקות זו את זו לא בטור חשבוני אלא בטור הנדסי. לעומת זאת הלחימה בארגוני טרור או בטרוריסטים מוטלת על כוחות הביטחון.

עכשיו ברצוני לחלוק איתכם את דעותיי בנוגע לחימה בטרור:

ביקורי בפקיסטן. למרבה הצער איבד לוטננט-ג'נרל אסלאם את בנו בהתקפת טרור ברוואלפינדי ב-4 בדצמבר 2009. ברצוני להביע פעם נוספת את השתתפותנו בצער.

אולם אירועים כאלה לא גורמים לנו להיכנע לטרור. עלינו לנצור את היגון שלנו בליבנו ולהמשיך להילחם בנחישות. השתתפותו של לוטננט-ג'נרל אסלאם בוועידה הזאת היא דוגמה טובה לגישה הזאת. דמוקרטיה היא מערכת של זכויות, של חירויות ושל חובות. אלה שנהנים מההזדמנויות שמספקת הדמוקרטיה אינם יכולים לסבול טרור שפועל נגד הזכות האנושית הבסיסית ביותר - הזכות לחיים. אי-אפשר לתמוך בטרור ואי-אפשר להתעלם ממנו. בשלב הזה אני רוצה להדגיש שזיהוי האסלאם - שהוא דת שמימית - עם טרור משרת אף הוא את המטרה הפוליטית של הטרור העולמי.

טורקיה נלחמת נגד ארגון הטרור PKK (מפלגת הפועלים הכורדית) זה יותר מ-30 שנה. בפרק הזמן הזה היו לנו אבדות כבדות, והמחיר הכלכלי של המלחמה היה גבוה. גם מדינות ואומות אחרות צריכות להיות מוכנות לשלם את המחיר הזה במקרה הצורך. מדי פעם היה עלינו להילחם לבדנו. כתוצאה מהניסיון הכואב שלנו הגענו למסקנה ששיתוף פעולה בין-לאומי ושילוב כוחות הם נושאים חשובים מאוד במאבק נגד הטרור. חיוני להבטיח שיתוף פעולה בין-לאומי ומאמצים מאוחדים במאבק נגד הטרור.

כדי לנתח כראוי תופעה כמו טרור יש צורך בגישה בין-תחומית. קודם

החברתית שבקרבה הוא פועל. עליו להיות חלק טבעי מהמערכת הזאת שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה.

לאור הניסיון שצברנו במערכות החברתיות השונות הקמנו משמר אזורי בכפרים, וזה נטל על עצמו תפקידים חשובים ואחריות רבה במאבק נגד ארגון הטרור הספרטיסטי. עד כה נפלו 1,343 מאנשי המשמר האזורי. העובדה שאנשי המשמר האזורי עומדים לימין הממשלה מצביעה על כך שהבעיה אינה קונפליקט אתני ועל כך שארגון הטרור הספרטיסטי נכשל במאמציו להשיג את תמיכתם של אנשי האזור. בעקבות היישום המוצלח בטורקיה של מערכת המשמר האזורי הנהיגה ארה"ב מערכת דומה בעיראק הנקראת "בני עיראק". זו פועלת מאז 2007. גם באפגניסטן מנסה ארה"ב מאז פברואר 2009 להקים מיליציה מקומית ("כוח המגן הציבורי האפגני") בדומה לזו שהקימה בעיראק.

- ארגוני הטרור עוסקים בקשת רחבה של פעילויות הן בערים והן באזורים כפריים ובדרגות עוצמה שונות. לכן חיוני להילחם נגד כל אחד מסוגי הפעילות שלהם באמצעות מגוון של שיטות.
- בפעולות של כוחות הביטחון נגד הטרור יש כמה פרדוקסים:
 1. לעיתים שימוש לא פרופורציונלי בכוח במסגרת נקיטת צעדים נגד הטרור עלול ליצור נסיבות שהן בטוחות עוד פחות.

גם על הכוח הלוחם בטרור להיות חלק מהמערכת החברתית שבקרבה הוא פועל

2. לעיתים שימוש לא פרופורציונלי בכוח עלול להביא לירידה בשיעור ההצלחה של המבצעים.
 3. לעיתים שימוש בפחות כוח ולקייחת סיכונים מחושבים עשויים להגביר את יעילות המבצע.
- יש לעשות כל מאמץ כדי להבטיח שיתוף פעולה דינמי בין כוחות הביטחון לארגוני המודיעין. חשוב לאסוף מודיעין יעיל, מדויק ועדכני. המבצעים חייבים להיות מבוססי מודיעין. מבצעים המ- נוהלים ללא מודיעין עלולים להניב תוצאות שליליות. מודיעין אנושי שאותו אוספים צוותים מיומנים הוא בעל חשיבות מרכזית למלחמה בטרור.
 - רגישות הציבור וההשפעה ההולכת וגוברת של התקשורת הגדילו לא רק את חשיבותן של האמיתות האסטרטגיות אלא גם את חשיבותן של האמיתות הטקטיות. הטעויות הטקטיות עלולות להכשיל גישות אסטרטגיות נכונות. לכן הכישורים והיכולות של אנשי הלוחמה בטרור בשטח הם שקובעים אם המאבק הזה יס- תיים בניצחון. חשוב שלמפקדים בשטח יהיה די מידע סוציולוגי, ושיהיו להם כישורים מעבר לאלה הצבאיים המסורתיים, כגון היכולת לקרוא ולהבין עובדות היסטוריות וגיאוגרפיות.
 - אין למדוד את ההצלחה בלחימה נגד הטרור על פי מספר הטרור-

- המטרה העיקרית של הלחימה בטרור היא לשלול מארגוני הטרור ומתומכיהם את התקווה שביכולתם להצליח ולהראות להם שהטרור מוביל לדרך ללא מוצא. את המטרות האלה ניתן להשיג באמצעות חיסולם של ארגוני הטרור או נטרולם.
- המאבק בטרור הוא מאבק על ליבותיהם ועל מוחותיהם של האנשים. כדי לנצח במאבק הזה יש להקפיד על הנקודות הבאות:
 1. את המלחמה בטרור יש לנהל בהתאם לחוק.
 2. באזורים שבהם יש פעולות טרור המטרה בעלת החשיבות העליונה היא להבטיח את ביטחון התושבים.
 3. יש להבחין בין אוכלוסייה מקומית תמימה לבין טרוריסטים.
 4. יש להבדיל בין טרוריסטים לבין מי שמסייעים להם, מעודדים אותם או מזדהים איתם. יש לפתח דרכי פעולה שונות נגד כל אחת מהאוכלוסיות האלה.
- בלחימה בטרור יש להבטיח את תמיכת האוכלוסייה המקומית בכוחות הביטחון.
- בלחימה בטרור יש להבטיח את אחדות המאמץ של סוכנויות שונות ושל ארגונים שונים הפועלים במגוון של תחומים.
- לחימה בטרור היא תהליך ארוך טווח. עלינו להיות סבלנים, נחר- שים ומתונים בסוגיה הזאת.
- יש להבהיר לא רק לכוחות הביטחון אלא גם למקבלי ההחלטות בדרג המדיני, לכלי התקשורת ולציבור שהלחימה בטרור היא תהליך קשה הדורש סבלנות.
- ארגוני הטרור רוצים להתיש את הציבור באמצעות פעולות טרור חוזרות ונשנות. את האסטרטגיה שלהם הם מבססים על ערעור סבלנותו של הציבור. לכן במסגרת הלחימה בטרור חייבים הציבור ומנהיגיו להפגין סבלנות.
- בלחימה בטרור יש להימנע ממתן תקוות שווא לציבור.
- טרור הוא חלק ממערכת חברתית רחבה יותר שמולידה אותו, מזי- נה אותו, מקיפה אותו וחייה איתו בדו-קיום. ארגוני הטרור מנסים לעצב את המערכת החברתית שבה הם פועלים. חשוב להפוך את המערכת החברתית שמזינה את הטרור למערכת שתורמת ללחימה נגדו. כדי לעשות זאת חיוני להבין היטב את המערכת החברתית שמזינה את הטרור.
- באופן כללי, המערכות החברתיות שבתוכן שוכן הטרור הן מורכבות מאוד. הסיבה למורכבות הזאת היא שהרשתות החברתיות המודרניות, הפוסט-מודרניות והמסורתיות משולבות אלה באלה.
- נוסף על כך ארגוני טרור עלולים לעסוק בהברחות נשק, סמים ובני אדם בשיתוף פעולה עם ארגוני פשיעה על-לאומיים.
- כל הנושאים האלה מבהירים שהלחימה בטרור היא תהליך רב-ממדי ומורכב הגוזל משאבי זמן רבים. לכן אחת המטרות המרכזיות צריכה להיות להפוך את המערכת החברתית המזינה את ארגוני הטרור למ- ערכת שמקצרת את חייהם של הארגונים האלה. המטרה המרכזית היא ליצור מערכת חברתית שמבודדת את ארגוני הטרור. לכן על אנשי הביטחון בשטח להיות משולבים במערכת החברתית שבאזור. הם צריכים להיות חלק מהשטח וידידים שלו.
- ניתן להשיג שליטה מלאה על שטח מסוים רק אם מותירים בו דריסת רגל לאורכו ולרוחבו. גם על הכוח הלוחם בטרור להיות חלק מהמערכת

לוחמי מחתרת כורדים (PKK) בטורקיה

אין למדוד את ההצלחה בלחימה נגד הטרור על פי מספר הטרוריסטים שנוטרלו. חשוב הרבה יותר להפחית את מספר הפעולות שיוזמים הטרוריסטים

הופכת לעיתים המציאות למקבץ של תחושות, ואילו העובדות אינן מנותחות בפרוטרוט. כתוצאה מכך עלולה התקשורת לעוות את תפיסת המציאות של החברה. אף שבכל מקרה יש לכבד את חופש העיתונות ואת החופש להפיץ מידע לציבור, יש לזכור שיש לשים סייגים גם לחירויות, במיוחד כאשר הן מתחילות לפגוע בחברה.

לניצול התקשורת על ידי הטרוריסטים ולצילומים של זירות טרור המורצים בכל העולם יש חלק נכבד בגלובליזציה של הטרור, שכן המטרה החשובה ביותר של הטרוריסטים היא למשוך את תשומת ליבו של הציבור לפעולות שלהם, להישאר במוקד תשומת הלב הציבורית ולהבטיח שהמערכת והציבור יכירו בהם ויקבלו אותם. סיקור תקשורתי של פעולותיהם - במיוחד ברשתות הטלוויזיה הבין-לאומיות - הוא אחת המטרות שלהם. לכן כשהתקשורת מסקרת אירועי טרור, יש חשיבות להיקף הסיקור ולכך שהוא לא יחזור על עצמו שוב ושוב, שכן החזרות האלה בכלי התקשורת הלאומיים והבין-לאומיים משרתות את מטרותיהם של ארגוני הטרור.

ריסטים שנוטרלו. חשוב הרבה יותר להפחית את מספר הפעולות שיוזמים הטרוריסטים.

- יש לפעול לצמצום מספרם של המתגייסים לארגוני הטרור ולהגדלת מספר העריקים מהם.
- נחישות הציבור היא גורם בפני עצמו הקובע את מידת היכולת

יש חשיבות להיקף הסיקור ולכך שהוא לא יחזור על עצמו שוב ושוב, שכן החזרות האלה בכלי התקשורת הלאומיים והבין-לאומיים משרתות את מטרותיהם של ארגוני הטרור

להצליח בלחימה נגד הטרור. מהסיבה הזאת יש לכל רובד בחברה וכן לתקשורת תפקידים חשובים במאמץ למנוע את האימה שמנסים הטרוריסטים להטיל כדי ליצור סביבה שבה יוכלו לשלוט על תפיסת המציאות של האנשים.

- אנשי התקשורת מפשטים לא פעם את המציאות המורכבת הזאת כדי שהיא תהיה מובנת יותר לציבור. דרך הפריזמה של התקשורת

